

Број/Број: 03/1-50-1-7-40-3а/09
Sarajevo/Сарајево: 6.7.2009.godine

PREDMET: Informacija s održane radionice o temi „Provođenje državne strategije za kontrolu oružja i municije“, Međugorje, od 13. do 15. 5. 2009.
Veza, akt broj: 03/1-50-3-452/09

U suorganizaciji Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost i UNDP-a u Bosni i Hercegovini, u Međugorju je, od 13. do 15. maja 2009., održana Radionica o temi „**Provođenje državne strategije za kontrolu oružja i municije.**“

Radionica je održana s ciljem razmatranja pitanja iz oblasti lakog naoružanja i municije u BiH, te omogućavanja članovima Zajedničke komisije da, kroz dijalog s predstavnicima institucija koji se bave ovim pitanjem, na što bolji, kvalitetniji i neposredniji način, budu informirani o ovoj oblasti, kao jednom od segmenata iz nadležnosti Komisije.

U radu Konferencije učestvovali su predstavnici:

- Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost: Branko Zrno, predsjedavajući, Slobodan Šaraba, drugi zamjenik predsjedavajućeg, Hazim Rančić, Vinko Zorić, Adem Huskić, Dušanka Majkić, Drago Kalabić, Mirko Okolić i Ivo Miro Jović, članovi, te Dragica Hinić, sekretar, Željko Grubešić, stručni savjetnik, i Jovica Katić, stručni saradnik;
- Predsjedništva BiH – Đuro Beronja, savjetnik člana Predsjedništva BiH iz srpskog naroda, i Željko Knez, savjetnik člana Predsjedništva BiH iz hrvatskog naroda;
- Ministarstva odbrane BiH – Selmo Cikotić, ministar odbrane, Marina Pendeš, zamjenica ministra odbrane, Zoran Šajinović, Trpimir Rebac, pomoćnici ministra, te Denis Selimović, Amir Odobašić i Mario Šego, stručni saradnici;
- Zajedničkog štaba i operativne komande OSBiH – general-major Dragan Vuković, general-major Anto Jeleč, pukovnik Dragan Lepir, pukovnik Musad Halilović i pukovnik Nebojša Subotić;
- Ministarstva vanjskih poslova BiH - Momir Brajić, pomoćnik ministra;
- Ministarstva sigurnosti BiH - Zijad Kadić, Idriz Brković i Vedran Mulabdić;
- Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH – Dragiša Mekić, pomoćnik ministra, te Nermina Skejović-Hurić, Berin Kurspahić i Midhat Izetbegović;
- Granične policije BiH - Vinko Dumančić, direktor, i Jozo Ćorluka;
- Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA) – Ljuban Glavočević;
- NCB INTERPOL – Verica Trbić;
- BHMАC-a – Dušan Gavran, direktor;
- Uprave za indirektno oporezivanje – Edin Čolaković i Almir Brkanić;
- Vlade Republike Srpske – Duško Četković, Đuro Grbić i Rajko Čkonjović;
- MUP-a FBiH – Ekrem Suljević i Dragoljub Tomić;
- Federalne uprave Civilne zaštite – Alija Tihiić, direktor;
- Republičke uprave Civilne zaštite RS-a – Branko Grabež;
- Policije Brčko Distrikta BiH – Fahrudin Selimović;
- Pretisa iz Vogošće – Senad Turbo i Nermin Olovčić;
- Vitezita iz Viteza – Pero Džepina, direktor;
- Centra za sigurnosne studije – Denis Hadžović;
- UNDP-a – Edhem Sirćo, pomoćnik rezidentne predstavnice, Joacim Remarkert, Maria Vardi i Amna Berbić;

- OSCE-a - brigadni general Ulrich Heider, direktor Odjela za sigurnost, te Jasna Dragičević i Pierre Francois Lemaire;
- EUFOR-a – brigadni general Jose Carrasco, komandant i Otmar Linder;
- Štaba NATO-a - general Errico Sabato, komandant, major Gilberto Paliza, te Dario Šikuljak i Lejla Hadžihasanović.

14. maj 2009. godine

Nakon pozdravnog obraćanja, radionicu je otvorio **Branko Zrno**, predsjedavajući Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, ističući očekivanja i njene ciljeve. Naveo je da su prethodne dvije radionice održane s ciljem sagledavanja trenutnog stanja u oblasti malog i lakog naoružanja i municije u BiH, kada je BiH, zbog postojanja znatnog viška naoružanja i municije, okvalificirana kao „nesigurna“ od stručnjaka OSBiH, kao i predstavnika međunarodne zajednice koji se bave tom problematikom. Zaključio je da su od tada predstavnici institucija BiH nedovoljno uradili, jer su u to vrijeme pravili planove i programe kako se riješiti 30.000 – 35.000 tona naoružanja i vojne opreme. Ova radionica treba odgovoriti koliki je pomak napravljen, gdje su problemi, ko je ispunio, a ko ne svoje obaveze, kako dalje i kako programe i planove u 2009. godini i narednim godinama realizirati, te u kojoj je fazi realizacija 2,7 miliona eura koje je donirala Evropska komisija, naglašavajući da će ova sredstva biti usmjerena na drugu stranu ako ne budu realizirana. Naglasio je i da ne postoji opravdanje ni za neusvajanje potrebnih zakonskih rješenja u ovoj oblasti. Podsjetio je još na zaključke koji su usvojeni na prethodnim radionicama na Jahorini i u Bihaću, te naglasio da zaključci koji budu formulirani na kraju ove radionice moraju biti realizirani s daleko više odgovornosti i konkretnih rezultata, što od svakog pojedinačno traži odgovornost i ispunjavanje dogovorenih obaveza.

Učesnicima radionice uvodnim izlaganjem obratio se i **Edhem Sirčo**, pomoćnik rezidentne predstavnice UNDP-a u Bosni i Hercegovini. Naveo je da ovaj dijalog ima cilj da prikaže opću sliku trenutnog stanja oružja i municije u BiH, kao i progresa i problema nastalih u realizaciji aktivnosti na rješavanju problema zaostalog oružja i municije. UNDP je pokrenuo projekat rješavanja ovih ključnih problema, s ciljem približavanja BiH NATO-u. Dosadašnji projekti provedeni sa Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost, Koordinacionim odborom za malo i lako naoružanje (KO za SALW¹), te Ministarstvom odbrane BiH doveli su do značajnih rezultata, a kao najvažnije je naveo unapređenje kapaciteta BiH za industrijsku delaboraciju municije u skladu s međunarodnim standardima, koje je ubrzalo proces uništavanja naoružanja, uticalo na povećanje zaposlenja, te doprinijelo uništavanju veće količine oružja i nestabilne municije, a što je direktno pomoglo zatvaranju neperspektivnih skladišta i u skladu s tim smanjenju troškova države. UNDP pruža pomoć i institucijama BiH u izradi zakona u skladu s direktivama Evropske komisije i odredbama Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, a krucijalnu ulogu u sinhronizaciji svih zakona koja se bave ovom materijom i koji predstavljaju put približavanja BiH ka EU treba da ima upravo Zajednička komisija za odbranu i sigurnost BiH.

Marina Pendeš, zamjenica ministra odbrane BiH, svom uvodnom obraćanju istakla je da je cilj BiH punopravno članstvo u NATO-u, te da je u skladu s tim Ministarstvo odbrane BiH napravilo određene dokumente, planove i politike. Veliko opterećenje na tom putu predstavlja pitanje konačnog rješavanja perspektivne pokretne i nepokretne vojne imovine. Po pitanju rješavanja viška nestabilne municije usvojeni su određeni planovi i politike, ali je zaključila da nije realizirano ono što je usvojeno, te je navela da od ove konferencije očekuje kvalitetnu analizu ovog pitanja.

Momir Brajić, predsjedavajući KO za SALW u BiH, naveo je da problem SALW-a nije samo problem Bosne i Hercegovine, već globalni problem, kojim se bavi veliki broj zemalja. BiH je kao rezultat razmatranja ovog pitanja na sistematičan način oformila KO za kontrolu SALW-a 2003., a 2006. godine usvojena je i Strategija za rješavanje problema SALW-a, kao i Akcioni plan. BiH se poslije posljednjih ratnih dešavanja susrela s problemom rješavanja pitanja viška SALW-a, kako u OSBiH, tako i kod civilnog stanovništva koje, ilegalno, prema nekim procjenama, posjeduje čak 16 % od ukupnog SALW-a. Kao poseban problem naveo je uvoz i izvoz naoružanja i vojne opreme, koji je spominjan u posljednje vrijeme u nekim negativnim kontekstima, zaključujući kako o tom problemu treba pričati vrlo pažljivo, vodeći prije svega računa o vanjskopolitičkim interesima BiH. Još je naglasio da u KO za SALW u svom radu ima odličnu saradnju s UNDP-om i Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost BiH.

Ulrich Heider, direktor Odjela za sigurnost Misije OSCE-a u BiH, naveo je da se Misija OSCE-a u BiH ne bavi direktno uništavanjem municije, ali da kroz svoj rad može pomoći institucijama BiH u njihovom povezivanju s organima drugih država. Istakao je da predstavnici institucija BiH, kada je rješavanje ovog

¹KO za SALW - Koordinacioni odbor za malo i lako naoružanje;

problema u pitanju, moraju doći, prije svega, do političkog konsenzusa šta je to što je najbolje za BiH kada je u pitanju odlaganje i uništavanje zaostalog naoružanja. OSCE će nastaviti pomagati BiH u provođenju Strategije koja treba dovesti do konačnog cilja - sigurnije i demokratske BiH, bez zaostalog nestabilnog naoružanja.

Nakon uvodnih obraćanja, održane su prezentacije u skladu s utvrđenim programom radionice.

Marina Pendeš, zamjenica ministara odbrane BiH, održala je prezentaciju o temi:

„Provođenje Sporazuma o prijenosu vlasništva nad vojnom imovinom“

Navela je da su ovim sporazumom tretirane dvije kategorije pokretne imovine – pokretna vojna imovina i ostala pokretna vojna imovina, definirajući da se pod pokretnom vojnom imovinom smatra sve naoružanje, municija i eksplozivi, a ostalu pokretnu imovinu činila bi sva ostala pokretna imovina koja nije obuhvaćena tom imovinom, izuzev arhive i spisa koji su izuzeti iz ovog sporazuma. U daljnjem toku prezentacije prikazala je stepen provođenja Sporazuma, kao i aktivnosti preostale do njegove pune primjene. Posebno je naglasila da je potrebno izvršiti ažuriranje spiska pokretne vojne imovine, usaglasiti konačan prijedlog za rješavanje viška i dostaviti ga Predsjedništvu BiH, definirati spisak ostale pokretne imovine koju treba vratiti entitetima, te donijeti politiku rješavanja arhiva i pristupiti izradi posebnog sporazuma.

Trpimir Rebac, pomoćnik ministra odbrane BiH, održao je prezentaciju o temi: ***„Informacija o stanju oružja i municije u vojnim zalihama“***

U svojoj prezentaciji definirao je zakonske okvire kojima se regulira ova problematika. Govoreći o lokacijama municije i naoružanja, poseban akcenat stavio je na kriterije korištene prilikom određivanja lokacija, navodeći da postoji 69 perspektivnih lokacija za stacioniranje MOBiH i OSBiH te 126 neperspektivnih lokacija, prikazao količinu municije uskladištenu na perspektivnim i neperspektivnim lokacijama, kao i ukupan broj mina i minsko-eksplozivnih sredstava koji i dalje treba da služe potrebama OSBiH, te onih kojih se treba riješiti. Rješavanje svih višaka vrši se: prodajom, doniranjem ili uništenjem (detonacijom, delaboracijom ili spaljivanjem). U nastavku prezentacije prikazan je tabelarni pregled stanja naoružanja po grupama tipa opreme u oba bh. entiteta, kao i pregled popune OSBiH ključnim sistemima naoružanja na dan 1.4.2009. Govoreći o razmještanju naoružanja na lokacijama OSBiH, naveo je da se na svim lokacijama OSBiH nalazi naoružanje koje je u upotrebi, i to za osiguranje lokacija i obuku pripadnika OSBiH, te predstavio plan grupiranja neperspektivnog i suvišnog malog i lakog naoružanja. Zaključio je da glavni problemi leže u velikim količinama neperspektivne i nestabilne MiMES-a² i naoružanja, nedefiniranom načinu uklanjanja suvišne municije i naoružanja, zatim činjenici da je predaja neperspektivnih lokacija uslovljena uklanjanjem viška naoružanja i municije, potom malim kapacitetima za uništavanje municije i MES u odnosu na njihov višak u OSBiH, te neriješenim pitanjem uništenja nestabilnih ubojnih sredstava (UbS³) u civilnim kapacitetima i velikim troškovima održavanja neperspektivnih lokacija – oko 4.000.000 KM/godišnje.

Pukovnik Mario Šego, iz Ministarstva odbrane BiH, održao je prezentaciju o temi: ***„Planovi rješavanja viškova“***

Na početku svoje prezentacije naveo je da je delaboracija nestabilne municije MOBiH vršena na tri lokacije, i to u tvornicama: „TROM“ Doboj, „UNIS-PRETIS“ i „BINAS“ Bugojno, dok je uništavanje otvorenom metodom detonacije vršeno na dva poligona, i to: na poligonu Manjača i poligonu Gladna Brda. U periodu od 1. 1. 2007. do 1. 1. 2009 uništeno je 3.775 t nestabilne municije, od čega je metodom delaboracije 3.057.068 kg, i to u FBiH 44%, a u RS 56% te municije. Na poligonima je metodom otvorene detonacije u istom periodu uništeno 717.983 kg. Potom je prikazan tabelarni pregled dinamike uklanjanja nestabilne municije na za to predviđenim lokacijama, kao i realizacija plana uklanjanja nestabilne municije u „TROM“-u i „UNIS-PRETIS“-u. Navedeno je i da je postupkom delaboracije u razmatranom periodu uništeno ukupno 2748 t nestabilne municije, a ostvarena je dobit od 951.587,30 KM, što u prosjeku iznosi 346,18 KM/t. U prezentaciji je još naveden način mogućeg napretka u realiziranju plana smanjenja broja lokacija za skladištenje municije, te su nabrojani i koraci koje treba preduzeti na tom putu.

² MiMES – Municija i minsko-eksplozivna sredstva;

³ UbS – Ubojna sredstva;

Nadalje su uslijedile prezentacije o temi: „Industrijski kapaciteti za delaboraciju municije“, o kojima su govorili Senad Turbo, iz „Pretisa“ Vogošća, Pero Džepina iz „Vitezita“ Vitez, Sabahudin Ganić, iz „Binasa“ Bugojno i pukovnik Slavko Garić iz „TROM“-a Doboj.

Senad Turbo, „Pretis“ Vogošća, ukratko je predstavio historijat „Pretisa“. U uvodnom dijelu prezentirao je osnovne karakteristike ove fabrike, te prikazao i tlocrt radionice za demilitarizaciju u ovoj tvornici. Municiju koju treba demilitarizirati u „Pretisu“ čine protutenkovske mine, artiljerijska municija kalibra 57-155mm-sjedinjeni metak ili dvodijelni, ručna protuoklopna sredstva i raketna municija svih kalibara. Naveo je još da „Pretis“ raspolaže s opremom za: odvijanje upaljača u zaštićenom boksu, odvajanje eksploziva metodom zagrijavanja u komori (ekološki jako prihvatljiva ali ograničenog kapaciteta), odvajanje eksploziva direktnim ubrizgavanjem pare u municiju koja se demilitarizira (kapacitet ograničen veličinom pogona za proizvodnju pare, opremu za razdvajanje jednodijelne municije), opremu za odvijanje kapisle, opremu za ispućavanje kapisle i opremu za spaljivanje baruta. Rezimirajući svoju prezentaciju, naveo je da je za nastavak procesa demilitarizacije u narednom periodu potrebno investirati u objekat, odnosno sanirati objekat, te investirati u nedostajuću opremu, a prvenstveno u opremu koju „PRETIS“ može izraditi, kao i opremu koja se mora nabaviti iz inozemstva.

Pero Džepina, „Vitezit“ Vitez, naveo je da je u posljednjih godinu dana počelo uništavanje baruta u ovoj tvornici metodom spaljivanja. Naveo je da će predstavnici ove tvornice u narednom periodu nadležnim institucijama predložiti projekat zaštite okoliša, s obzirom da je BiH mala zemlja. Uzgredni cilj ovog projekta bit će iskorištavanje energije koja se dobiva spaljivanjem baruta. Zaključio je da je potrebno uništiti ogromne količine baruta, koji se ne može delaborirati, ali se njegovo spaljivanje može iskoristiti za pravljenje energije. Naglasio je još nužnost postojanja laboratorije koja bi pokazala tačne pokazatelje delaboracije.

Sabahudin Ganić, „Binasa“ Bugojno, također je prisutne ukratko upoznao sa historijatom „Binasa“, organizacijom ove firme, te njenim proizvodnim programom. Naveo je da „Binasa“ proizvodi sve vrste upaljača kalibra 60-155 mm, zatim sve vrste topovskih kapisli, uređaje za tempiranje elektronskih tempirnih upaljača, MES, potom metak s granatom 40 mm za bacače granata do 400 m, izrađuje pirotehničke smjese i prerađuje eksplozivne materijale. Naveo je i tehnologije koje su zastupljene u procesu izrade i ispitivanja proizvoda, kao i plan razvoja za naredni period. Kratko je prikazao i osnovne podatke o ovoj firmi, te naveo i municiju koju „Binasa“ očekuje za demilitarizaciju u svojim pogonima. Zaključio je na kraju da ova firma, uz određena investiranja i kadrovska pojačanja, može biti jedan od faktora koji su uključeni u proces demilitarizacije.

Pukovnik Slavko Garić, „TROM“ Doboj, predstavio je radionicu za održavanje i uništavanje municije i minsko-eksplozivnih sredstava (MiMES). Tokom prezentacije definirao je pojam ubojnih sredstava (UBS), zatim održavanja MiMES-a, uništavanja MiMES-a, kao i delaboracije i spaljivanja. Prezentacijom su prikazane dosadašnje delaboracije artiljerijske municije kalibra od 20 do 203 mm, minobacačke municije kalibra 60 – 120 mm, mina MRUD⁴ (mine rasprskavajuće usmjerenog djelovanja), zatim topljenje eksploziva iz artiljerijskih i minobacačkih trenutnih zrna, mina, delaboracija protupješadijskih i protutenkovskih mina svih vrsta, uništavanje streljačke municije spaljivanjem u rotacionoj peći i kazanima, te uništavanje municije i minsko-eksplozivnih sredstava detonacijom. Svoju prezentaciju zaključio je s problemima s kojima se u radu susreću radnici u „TROM“-u, te predložio pravce daljnjeg djelovanja ove radionice. Na kraju je istakao mišljenje da je, ako je međunarodnoj zajednici i OSBiH prioritet uništavanje nestabilne i nesigurne MiMES-a radi sigurnijeg cjelokupnog prostora BiH, neophodno i dalje nastaviti provoditi program uništavanja MiMES-a i naći mogućnost da se osiguraju sredstva za nabavku neophodnih materijalnih sredstava za remont, opravku i nabavku nove opreme.

Amna Berbić, predstavnik UNDP-a u BiH, prezentirala je temu „*Program kontrole oružja i municije*“.

Navela je da je UNDP 2004. uradio analizu stanja oružja i municije u BiH, kojom je obuhvaćen uticaj oružja i municije u BiH, analizu njihove rasprostranjenosti u BiH, kao i vojnih kapaciteta koji će se suočiti s ovim problemima. Nalazi ove studije pokazali su da oko 495 hiljada domaćinstava nelegalno posjeduje oružje. U 2004. godini u BiH je u civilnom posjedu registrirano ukupno 353 hiljade komada oružja, ili 13 komada na 100 stanovnika. Nadalje je navela podatak da je od kraja rata u BiH pa do 2004. godine od zloupotrebe oružja u BiH smrtno stradalo oko 8 hiljada lica, što predstavlja pet puta veću smrtnost od stradanja uzrokovanih zaostalim minama. U nastavku je kratko prezentirala zakonsku regulativu u BiH koja regulira ova pitanja, te vojnim zalihama oružja u BiH na osnovu podataka kojima UNDP raspolaže. Govoreći o incidentima prouzrokovanim zloupotrebom oružja, navela je da su tokom 2008. zabilježena 194 ovakva incidenta, od kojih je 20% njih bilo sa smrtnim ishodom, dok je u prva četiri mjeseca 2009. zabilježeno već 55 ovakvih incidenata. Istakla je dalje da je u posljednje vrijeme primijetan trend povećanja potrebe za posjedovanjem oružja kod civilnog stanovništva. Analiza je pokazala da je u 90 % zabilježenih slučajeva porodičnog nasilja upotrijebljeno oružje. Još je navela da

⁴ MRUD - mine rasprskavajuće usmjerenog djelovanja;

je, kada je u pitanju skladištenje oružja i municije, BiH u velikom gubitku, jer bi se novac usmjeren na te troškove mogao namijeniti za razvojne projekte OSBiH. U svojoj prezentaciji govorila je i o opasnostima koje sa sobom nosi nestabilna municija, navodeći da je i u BiH zabilježeno nekoliko eksplozija, kao što su bile one u Derventi, Goraždu i Bugojnu, ali koje, nasreću, nisu bile tako velikih razmjera kao što je to bio slučaj u Albaniji ili u Paraćinu, te npr. u Indiji. Kao osnovni cilj UNDP-ove misije, navela je pružanje pomoći vlastima i institucijama BiH na svim nivoima kroz partnerski odnos u unapređenju sigurnosti građana BiH i podršku u socioekonomskom razvoju zemlje, kroz konkretne aktivnosti uklanjanja nekontroliranih količina oružja i municije kod civila i samim tim kroz smanjenje broja ranije navedenih incidentnih slučajeva nastalih zloupotrebom oružja, zatim uklanjanja viška nestabilne municije, podršku redukciji troškova skladištenja čime dolazi do povećanja investicija i ulaganja u razvojne projekte, te unapređenje postojećih industrijskih kapaciteta što omogućava dodatno zapošljavanje ljudstva u tim kapacitetima i pomoći lokalnoj ekonomiji. Sretna okolnost je što je BiH u bivšoj Jugoslaviji bila glavni snabdjevač naoružanjem bivše JNA, te stoga danas posjeduje i ljudske i infrastrukturne resurse za uništavanje municije, a može biti i regionalni centar za uništavanje naoružanja i drugih zemalja u okruženju. U svojoj prezentaciji istakla je i planove za unapređenje industrijskih kapaciteta za uništavanje oružja, te navela da je do sada osigurano 2,7 miliona eura za unapređenje ovih kapaciteta, a za nabavku specijaliziranih mašina za delaboraciju izdvojeno je oko 1 milion eura. U prezentaciji je navela i rezultate do kojih se došlo u prikupljanju oružja akcijom „Žetva“, te zaključila da UNDP, radeći na ovom projektu rješavanja problema SALW-a, institucionalno saraduje prvenstveno s Ministarstvom odbrane BiH, KO za SALW, te Zajedničkom komisijom za odbranu i sigurnost BiH.

Duško Četković, predstavnik Vlade RS-a, istakao je da je on bio predsjedavajući radne grupe Vlade RS-a za rješavanje pitanja pokretne vojne imovine u periodu tranzicije. Naveo je da je stav Vlade RS-a da količine oružja i municije u posjedu BiH, a u skladu s podacima koji su izneseni na prošlogodišnjoj radionici o temi “Stanje u oblasti naoružanja i municije u BiH”, održanoj u Bihaću (gdje su iznesene procjene viška i prijedlozi rješenja) premašuju zahtjeve za zadovoljavanje legitimnih sigurnosnih potreba zemlje i ne odgovaraju strukturi OSBiH. Na toj radionici naveden je prijedlog mjera za rješavanje ovog problema, a u zaključku je navedeno da se od Predsjedništva BiH i MOBiH očekuje uspostavljanje neophodne saradnje svih institucija i agencija koje mogu biti uključene u proces rješavanja viška naoružanja i vojne opreme. U nastavku svoje prezentacije dotakao se zakonskih rješenja predviđenih članom 70. stav 1. Zakona o odbrani BiH, kojim je regulirano da će sveobuhvatni popis biti dostavljen Ministarstvu odbrane BiH u roku od 30 dana, zatim „DAR“-e, softver koji omogućuje pristup i korištenje baza podataka, te nekoliKO OSCE-ovih dokumenata koji se bave rješavanjem ovih pitanja. Kao zajednički cilj svih u BiH naveo je ulazak zemlje u NATO. Utvrđenim stanjem viška naoružanja koji su pripadali bivšoj Vojsci RS-a zaključio je da se samo njihovom prodajom kroz sekundarnu sirovinu moglo zaraditi oko 2 miliona KM. Neki od višaka koji su pripadali Vojsci FBiH nisu, pak, prikazani na listi višaka OSBiH. Zaključujući svoje izlaganje, postavio je nekoliko pitanja i iznio prijedlog da se izvrši prekompozicija “Sporazuma o konačnom raspolaganju svim pravima i obavezama na pokretnoj imovini koja će i dalje služiti za potrebe odbrane“, uz insistiranje na dosljednosti poštovanja Zakona o odbrani BiH, Uputstva stranama, čime bi se uspostavila puna kontrola, zakonitost i zadovoljenje entitetskih interesa kao i efikasni načini rešavanja višaka.

Nakon prezentacija, uslijedio je dio konferencije planiran za pitanja i odgovore, a potom su nastavljena izlaganja prema predviđenom programu.

Selmo Cikotić, ministar odbrane BiH, naveo je da je ovaj skup značajan radi rješavanja čitavog niza pitanja budućeg funkcioniranja Ministarstva odbrane BiH, Ministarstva sigurnosti BiH i čitavog niza agencija unutar njega, entitetskih organa unutrašnjih poslova, te izgradnje međusobnog povjerenja unutar ovih institucija koje se bave proizvodnjom i prometom naoružanja kao primarnom djelatnošću. U tom smislu izrazio je nadu da će konferencija predstavljati pomak u cjelovitijem sagledavanju ove tematike, te da će rezultirati jednim višim stepenom odgovora na neriješena pitanja koji stoje pred institucijama BiH.

Momir Brajić, iz Ministarstva vanjskih poslova BiH, prezentirao je potom teme: *„Državna strategija i Akcioni plan 2008. – 2012. - ciljevi, planovi i uloga“* i *„Kordinacioni odbor za kontrolu oružja u BiH - zadaci, aktivnosti i planovi“*.

Strategiju je definirao kao nadgradnju državnih napora, formaliziranih putem KO za SALW, posebno usmjerenih na ojačavanje kapaciteta BiH za uništavanje višaka, pravnu regulativu kontrole SALW, podizanje svijesti građana o opasnostima vezanim za SALW i mogućem uticaju procesa uništavanja SALW po zdravlje ljudi i ekologiju. Jedan od strateških i dugoročnih problema za građane u Bosni i Hercegovini predstavljaju velike količine SALW-a u posjedu civila. Cilj ove strategije jeste da realizacijom planiranih aktivnosti promovira politiku mira te

unaprijedi ukupnu sigurnost i ekonomski prosperitet BiH. Strategija obuhvata i razrađuje funkcionalne aktivnosti, nosioce aktivnosti neophodne za unapređenje sigurnog okruženja za sve građane BiH, kao i da se provede rezolucija UN-a, zatim dokumenata koji podrazumijevaju reformu legislative i to, Zakona o oružju, Zakona o kontroli kretanja naoružanja i vojne opreme i Zakona o prijevozu opasnih materija, u skladu sa direktivama EU, te preduzmu aktivnosti na rješavanju pitanja nesigurne municije, zaštite okoliša i međunarodnu saradnju. Kada je u pitanju KO za SALW, naveo je da njegova uloga predstavlja planiranje, koordinaciju, usmjeravanje i nadziranje cjelokupnih aktivnosti provođenja Strategije i Akcionog plana s ciljem omogućavanja sigurnog okruženja i kontrole SALW-a u društvu. Tokom ove prezentacije prisutne je upoznao i s konkretnim zadacima ovog tijela, rezultatima do kojih su došli, te planovima koji stoje pred Koordinacionim odborom u budućnosti.

Zijad kadić, iz Ministarstva sigurnosti BiH, prezentirao je odredbe *Zakona o oružju*.

Naveo je da je trenutna zakonska regulativa takva da ovaj zakon ne postoji na državnom nivou. Na nivou FBiH ova oblast je trenutno u uređena na kantonalnom nivou, gdje svaki kanton ima različitu zakonsku regulativu, dok u Brčko Distriktu BiH i RS-u postoje zasebni zakoni koji reguliraju ovu oblast. U radnoj grupi koja se bavila izradom ovog zakona bili su predstavnici Ministarstva sigurnosti BiH, koje je i koordiniralo ove aktivnosti, zatim predstavnici Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstva vanjskih poslova BiH, Ministarstva odbrane BiH, Direkcije za evropske integracije BiH, Policije Brčko Distrikta BiH, Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova BiH, te nekoliko međunarodnih organizacija u BiH – OHR-a, EUPM-a, UNDP-a i NATO-a. Iako su bili pozivani, u radu radne grupe nisu učestvovali predstavnici RS-a. Prijedlogom zakona do kojeg je došla ova radna grupa uspostavlja se pooštavanje kriterija za izdavanje odobrenja za nabavku oružja, obučnost za rukovanje vatrenim oružjem od strane ovlaštene organizacije, posebna dozvola za nošenje oružja, uslovi obuke za rukovanje vatrenim oružjem, uslovi i način obuke i program obuke za rukovanje vatrenim oružjem, obrasci zahtjeva i odobrenja za izdavanje oružnog lista, kao i obrasci za evidenciju, te zabrana izdavanja oružnog lista licima koja su duševno bolesna, osuđivana za krivična djela i protiv kojih se vodi krivični ili prekršajni postupak i mogućnost oduzimanja oružja i municije, oružnog lista, odnosno odobrenja za držanje trofejnog oružja. U preostalom dijelu prezentacije kratko se govorilo o principima ovog zakona, kao i sankcije koje su njime predviđene.

Zoran Stanišljević, predstavnik MUP-a RS-a, prezentirao je odredbe *Zakona o oružju RS-a*.

U svojoj prezentaciji predstavio je najprije ustavni osnov ovog zakona, a zatim i najvažnije razloge za njegovo donošenje. Kratko je pojasnio određene članove Zakona koji se odnose na definiciju oružja, podjelu oružja, zabranu prometa, nabavljanja, držanja i nošenja vatrenog oružja, odobrenje nadležne organizacije za nabavljanje ovog oružja, zatim uslove za izdavanje oružja licu, izdavanje oružnog lista, te zabranu upotrebe oružja na javnim i drugim mjestima na kojima se može ugroziti sigurnost ljudi, kao i zabrana davanja oružja na posudbu. Tokom prezentacije kratko se dotakao i pitanja prometa oružja, prijevoza oružja, kao i procedure koja nastupa kada je oružje izgubljeno, te evidencije o podnesenim zahtjevima i izdatim odobrenjima za nabavku oružja i municije, izdatim oružanim listovima, dozvolama za nošenje oružja, odobrenjima za držanje oružja, oduzetom, nađenom i predatom oružju.

Ekrem Suljević, predstavnik MUP-a FBiH, prezentirao je odredbe *Zakona o nabavljanju, držanju i nošenju oružja i municije u FBiH*.

Na početku prezentacije naveo je da Federacija BiH nema zakon o oružju na entitetskom nivou, te rekao da su zakonska rješenja koja reguliraju ovo pitanje uređena na kantonalnom nivou. Tako je zaključio da ova zakonska rješenja postoje u Unsko-sanskom, Posavskom, Tuzlanskom, Srednjobosanskom, Hercegovačko-neretvanskom, Zapadnohercegovačkom, Sarajevskom i Livanjskom kantonu, dok Zeničko-dobojski i Bosansko-podrinjski kanton još uvijek primjenjuju zakonska rješenja SRBiH iz 1990. godine. U nastavku je prezentirao razlike u pojedinim rješenjima koje postoje u ovim zakonima između kantona, u smislu razlika u odredbama zakona, primjera značenja pojedinih pojmova, razlika u starosnoj dobi kao jednog od općih uslova za nabavku oružja, te razlika u neizdavanju odobrenja, kao i posebnim uslovima za izdavanje odobrenja i nabavljanje oružja. Naveo je da razlike postoje kod rokova važenja oružnog lista, prijevoza oružja i kaznenih odredbi. Na kraju je prezentirao inicijativu za donošenje jedinstvenog zakona o oružju u FBiH, do usvajanja Zakona o oružju na nivou BiH, kojom bi bila riješena većina navedenih problema vezanih za sadašnju neusaglašenost zakonskih propisa koji reguliraju ovo pitanje između pojedinih kantona.

Fahrudin Selimović, predstavnik Policije Brčko Distrikta BiH, prezentirao je odredbe *Zakona o oružju u Brčko Distriktu BiH*.

S ciljem efikasnosti, kao bitno rješenje postojećeg Zakona o oružju Brčko Distrikta BiH, naveo je element povremene amnestije, koja je u ovaj zakon uveden još prije sedam godina. Iz prezentacija svojih prethodnika iz FBiH i RS-a zaključio je da u zakonskim rješenjima ovih entiteta ne postoji dobra volja kojim bi se omogućio prostor za amnestiju građana koji nelegalno posjeduju oružje, a čijim bi predavanjem ovlaštenim policijskim tijelima bili oslobođeni krivične odgovornosti. Ocjenio je da će ova zakonska odredba o amnestiji u Brčko Distriktu BiH, uz prateću medijsku kampanju za predaju nelegalno stečenog oružja, kao krajnji rezultat imati potpuno rješavanje ovog problema u ovom dijelu BiH. U daljnjem toku svoje prezentacije učesnike skupa kratko je upoznao i sa zakonskim rješavanjem pitanja posjedovanja oružja duševno bolesnih lica.

Adem Huskić, član Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH prezentirao je *Probleme i potrebu za usklađivanjem zakona*.

Kao najbitniji segment svoje prezentacije, istakao je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju koji je BiH potpisala sa EU, odnosno njegova poglavlja koja se odnose na sigurnost, nabrajajući ih ukratko. Zaključio je da BiH ima obavezu da svoje zakonodavstvo uskladi s onim iz EU, kada su u pitanju sporazumi iz ovih oblasti. Jedan od nivoa tog usklađivanja je i donošenje Zakona o oružju na državnom nivou, čime u BiH ne bi postojalo 13 različitih zakonskih rješenja koja tretiraju ovu problematiku. Usklađivanje ovog zakona sa standardima i direktivama EU i njegovo donošenje na nivou BiH, zajedno sa Zakonom o graničnoj kontroli, Zakonom o kontroli kretanja naoružanja i vojne opreme, Zakonom o proizvodnji naoružanja i vojne opreme, te Zakonom o prijevozu opasnih materija, predstavljaju uslov za liberalizaciju viznog režima naše zemlje sa EU. Izrazio je nadu da će članovi Komisije i oba doma PSBiH postići potreban nivo konsenzusa kako bi ovi zakoni bili doneseni.

Nakon prezentacija, otvorena je rasprava o brojnim pitanjima, iz koje je proisteklo nekoliko zaključaka koji su dati u finalnom dijelu ove informacije, a o kojima će se Zajednička komisija izjašnjavati na svojoj sjednici.

15. maj 2009. godine

Drugog radnog dana razgovarano je o temama vezanim za „*Mehanizme kontrole i koordinacije programa kontrole malog i lakog naoružanja*“.

Dragoljub Tomić, predstavnik MUP-a FBiH, prezentirao je temu „*Problemi oružanog nasilja u FBiH*“.

U svom izlaganju naveo je da u FBiH postoji velika količina nelegalno stečenog oružja kod građana FBiH, te da ta činjenica dodatno podstiče rast stepena kriminala i nasilja u društvu, kao i raznih oblika vršenja krivičnih djela i prestupa iz oblasti ugrožavanja javnog reda i mira. Jedna od akcija koje je FMUP provodio s predstavnicima lokalne i međunarodne zajednice radi predupređenja ove situacije jeste akcija „Žetva“ kojom je od građana prikupljena veća količina nelegalnog oružja. Najveća količina ovog naoružanja prikupljena je u periodu kada su u FBiH važile odredbe o amnestiji za građane koji su u periodu od godinu dana mogli predati ovo oružje bez bojazni od sankcija. Ipak, i nakon isteka važenja ovih odredbi, policija je operativnim putem dolazila do saznanja o licima koja nelegalno posjeduju naoružanje. Nadalje, kao problem istakao je i to da u FBiH nije na jedinstven način uređena ni oblast nabavke i držanja oružja, koja je različitim zakonskom odredbama rješena kantonalnim zakonima. Potom je zaključio da je neophodno donijeti jedinstveni zakon koji će regulirati ovo pitanje na nivou FBiH, te ukazao na neophodnost revizije postojećih oružanih listova. Također, naveo je da je neophodno ponovo uvesti privremenu mjeru amnestije za lica koja žele predati nelegalno stečeno oružje.

Zoran Stanišljević, predstavnik MUP-a RS, prezentirao je temu „*Problemi oružanog nasilja u RS-u*“.

U svojoj prezentaciji naročito se dotakao pitanja zloupotrebe vatrenog oružja, krivičnih djela i prekršaja u ovoj oblasti, te aktivnostima policije MUP-a RS-a u vezi s tim. Naveo je da je broj krivičnih djela nedozvoljene proizvodnje i prometa oružja povećan za 24 % u 2008. godini u odnosu na prethodnu, te da je nadležnim tužilaštvima podneseno 308 izvještaja protiv 369 lica. U 2008. godini evidentirane su 63 eksplozije, uglavnom podmetanjem ili bacanjem ručnih bombi ili drugih naprava, zatim nagazom na mine u minskom polju, nesmotrenim rukovanjem ili paljenjem otpada. Kada su u pitanju napadi vatrenim oružjem, glavni predmeti tih napada bili su kuće i stanovi, ugostiteljski objekti, trgovine i drugi poslovni prostori, te automobili. U 49 % slučajeva otkriveni su počinioci i rasvijetljeni njihovi uzroci nastanka. U prezentaciji je još dat broj prijavljenih prekršaja, te podaci o oduzetom i prikupljenom naoružanju u posljednje tri godine.

Fahrudin Selimović, predstavnik Policije Brčko Distrikta BiH, prezentirao je temu „*Problemi oružanog nasilja u Brčko Distriktu BiH*“.

Naveo je da je policija Brčko Distrikta BiH u oktobru prošle godine prva u BiH donijela Strateški plan razvoja 2008. – 2013. Planom su definirani njeni osnovni ciljevi, a prije svega zaštita građana od svih oblika kriminala i terorizma. Nadalje, naveo je da su im partneri u radu prvenstveno entitetski i kantonalni MUP-ovi, s kojima uglavnom imaju dobru saradnju. Poručio je dalje predstavnicima Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH da policijske agencije u BiH moraju imati na raspolaganju određena budžetska sredstva kojim bi kupovali informacije o kretanju nelegalnog oružja preko teritorije BiH, kao i van nje, jer je prošlo vrijeme kada se moglo računati na davanje ovih informacija dobrovoljno od strane građana. Nadalje, novčana sredstva su im potrebna i kako bi se razvijala kampanja o podizanju svijesti po ovom pitanju, gdje bi ciljne grupe bila prvenstveno djeca – učenici osnovnih i srednjih škola. Još jednom je ponovio da se odredbe o amnestiji trebaju uvesti u zakonske okvire, kako bi se stvorila mogućnost da građani vrate nelegalno stečeno oružje i kako bi se uticalo na njihovu svijest. Na kraju, predložio je da u KO za SALW uđe i predstavnik policije Brčko Distrikta BiH.

Zatim su uslijedile prezentacije o temi „*Projekti prikupljanja i uništavanja oružja*“ u kojima su uvodničari bili predstavnici civilne zaštite FBiH i RS-a.

Alija Tihć, predstavnik Federalne uprave Civilne zaštite, prezentirao je CZFBiH i njenu strukturu, dao definiciju neeksplozivnih ubojitih sredstava (NUS⁵), te njihov uticaj na ekonomiju, sigurnost, zdravlje i zdravstvenu zaštitu, politiku i okolinu. Kratko je naznačio pravnu regulativu iz oblasti zaštite od NUS-a, historijat i strukturu Federalne uprave civilne zaštite u oblasti zaštite od NUS-a, kao i raspored timova za uništavanje NUS-a, procedure provođenja mjere zaštite od NUS-a, kao i probleme s kojima se CZ FBiH⁶ susreće u oblasti zaštite od NUS-a. Kao osnovni cilj Federalne uprave CZ naveo je stvaranje održive strukture za zaštitu od NUS-a u Federaciji BiH, u skladu sa Izlaznom strategijom za stvaranje održivih timova Civilne zaštite za deminiranje i uklanjanje NUS-a u Federaciji BiH.

Branko Grabež, predstavnik Republičke uprave civilne RS-a (RU CZ RS⁷), istakao je da su struktura CZ FBiH i RS identične, s tim što je osnovna razlika da RS-a ima svoj Zakon o civilnoj zaštiti i sve poslove radi u skladu sa standardnim operativnim procedurama. Kratko je predstavio timove RU CZ RS, te njihove uspjehe na prikupljanju različitih projektila i mina u posljednjih 10 godina. Naveo je da je većina sredstava prikupljena u periodu kada su u zakonskim rješenjima važile odredbe o amnestiji, te zaključio da sada, kada amnestija nije na snazi, građani u strahu odlažu MiMES na različitim lokacijama, a i kada ih predaju u ovlaštenu ured CZ stvaraju njihovim službenicima problem s obzirom da ne postoje adekvatne prostorije za privremeno skladištenje MiMES-a. Istakao je da je RUCZRS pokrenula inicijativu kojom bi se uskoro ponovno proglasila amnestija, a time prikupila dodatna MES. Zaključujući svoju prezentaciju naveo je da RUCZRS u svom radu saraduje sa OSBiH, entitetskim MUP-ovima, te EUFOR-om.

Nakon ovih prezentacija, uslijedile su prezentacije predstavnika međunarodnih organizacija BiH o temi „*Međunarodne obaveze i instrumenti*“.

Ulrich Heider, predstavnik Misije OSCE-a u BiH, u svojoj prezentaciji naveo je dokumente OSCE-a koji se odnose na pitanja kontrole naoružanja i viškova, metode uklanjanja viška malog oružja i lakog naoružanja i municije, procedure OSCE-a za pružanje pomoći pri rješavanju problema viška SALW-a i municije, kao i pomoć koju OSCE pruža zemljama učesnicama.

Gilberto Paliza, predstavnik NATO-a u BiH, naveo je da je odgovornost svih učesnika ovog skupa da se osigura uništenje svih višaka naoružanja i municije u državi. Istakao je da zajedno sa ostalim predstavnicima međunarodne zajednice u BiH rade na stvaranju sigurnosnog okruženja u BiH.

Amna Barbić, predstavnica UNDP-a, istakla je da UNDP pruža domaćim institucijama svaku vrstu pomoći, a prvenstveno savjetodavnu. Govoreći o međunarodnim dokumentima, kao vrlo bitnu navela je

⁵ NUS – Neeksplozivna ubojita sredstva;

⁶ CZ FBiH – Civilna zaštita Federacije BiH

⁷ RU CZ RS – Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske;

Rezoluciju UN-a koja se odnosi na Program akcije i prevencije borbe protiv nelegalnog oružja i nelegalne trgovine tim oružjem. Uz ovaj program vežu se svi ostali međunarodni dokumenti, kao što su npr. pojedini OSCE-ovi dokumenti ili Strategija EU za kontrolu oružja. Na osnovu pomenute rezolucije, BiH je, putem svog KO za SALW, dužna redovno, jednom godišnje, izvještavati Sekretarijat UN-a o realizaciji svojih aktivnosti u vezi s ovim pitanjima. Istakla je da je BiH 2006. prva u regionu potpisala Ženevsku deklaraciju, o kojoj je u svom izlaganju više govorio Momir Brajić, a o kojoj je prošle godine za područje JI Evrope i Kavkaza održana regionalna konferencija. Rezultat njenog održavanja bio je da je još pet zemalja učesnica potpisalo ovu deklaraciju. Još je navela da UNDP BiH, putem svojih ureda u regionu, prikuplja informacije i na osnovu njih pravi analizu gdje se naša zemlja nalazi u odnosu na susjedne kada je u pitanju stanje naoružanja i municije. Posljednja istraživanja pokazala su da BiH nije najlošija u regiji po pitanju stanja nelegalnog naoružanja, već da se ispred nje nalaze Albanija, Kosovo i Crna Gora. Još je rekla da se BiH, ako se unaprijede kapaciteti i nabavi oprema, nalazi blizu toga da bude regionalni centar za delaboraciju naoružanja.

Nakon prezentacija, uslijedio je dio konferencije planiran za pitanja i odgovore.

Po završetku skupa, **Slobodan Šaraba**, drugi zamjenik predsjedavajućeg Zajedničke komisije za odbranu i sigurnost BiH, predložio učesnicima radionice zaključke o kojima će se konačno izjasniti članovi Zajedničke komisije na svojoj narednoj sjednici.

ZAKLJUČCI

Nakon dvodnevnog rada i razmjene informacija kao i rasprave o aktivnostima na provođenju Strategije definirani su sljedeći prioriteti i u skladu s tim obavezane nadležne institucije na realizaciju sljedećih zadataka:

1. Zahtijeva se od Ministarstva odbrane BiH formiranje Radne grupe za analizu Sporazuma o konačnom raspolaganju svim pravima i obavezama na pokretnoj imovini koja će i dalje služiti za potrebe odbrane sa zadatkom da Sporazum učini operativnim i primjenjivim u praksi u skladu sa Zakonom;
2. Neophodno je u što kraćem roku potpisati dokument o kontroli oružja i municije s ciljem realizacije aktivnosti prvenstvenog uklanjanja nestabilne municije koja predstavlja veliki rizik i opasnost po sigurnost građana BiH, a time i realizirati međunarodna pomoć u iznosu od 3 miliona eura.
3. Daje se podrška unapređenju kapaciteta za uništavanje viška municije, i to prvenstveno vojnim kapacitetima, za procesuiranje nestabilne municije i viška municije koji su definirani u Dokumentu o kontroli oružja i municije;
4. Neophodno je što prije uskladiti zakone u oblasti posjedovanja oružja, kontrole kretanja oružja, prijevoza opasnih materija na graničnim prijelazima, u skladu sa EU direktivama i Poglavljem VII. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, u saradnji sa svim odgovornim državnim i entitetskim ministarstvima. Usklađivanjem zakonskih rješenja u ovoj oblasti otvorit će se put za dobivanje viznih olakšica za građane BiH;
5. Preporučuje se Predsjedništvu BiH da što prije usvoji Prijedlog odluke o utvrđivanju viška municije i MES-a i principima njegovog rješavanja, i to najkasnije do 1 jula 2009.;
6. Preporučuje se Ministarstvu odbrane BiH da prilikom izrade Prijedloga budžeta za 2010. godinu poveća finansijska sredstva za projekte delaboracije municije.

Predsjedavajući
Zajedničke komisije
Branko Zrno